

7 MEDIERNES ROLLE OG DEN DEMOKRATISKE SAMTALE

- Hvem bestemmer, hvad der skal på den politiske dagsorden?
- Hvordan påvirkes vi af den hårde tone på Facebook?
- Hvorfor er medierne nødvendige for demokratiet?
- Er medierne den fjerde statsmagt?

Det siges, at danskerne i deres fritid bruger mest tid på at sove og næstmest tid på medierne. Men medierne er ikke kun en del af vores fritid. De er også helt uundværlige på de fleste arbejdspladser. Så det er sandsynligt, at danskerne efterhånden bruger mere tid på medierne end på søvn. For medierne er med os overalt fra om morgenen, hvor en af dagens første rutiner er at tjekke mobilen, til om aftenen, hvor tv-programmer samler familien i sofaen, og telefonen tages med i seng og tjekkes som det sidste, inden vi lægger os til at sove. Selv når vi sover, er medierne aktive, og for eksempel TV2 News transmitterer de seneste nyheder alle døgnets 24 timer.

Helt grundlæggende kan vi opfatte medier som redskaber til at skabe forbindelse mellem mennesker, så de kan kommunikere med hinanden uden at være sammen. Det kalder vi **medieret kommunikation**, fordi der er et medie – for eksempel en telefon – mellem en afsender af informationer og en modtager af informationer – som vist i figur 7.1.

I dag giver medierne os en lang række muligheder for at kommunikere på tværs af sociale skel, landegrænser og politiske holdninger. Medierne er dog ikke bare redskaber til kommunikation. De er også steder, hvor vi finder nyheder og informationer om samfundet, deler store og små livsbegivenheder, og måske møder en kæ-

Figur 7.1 Grundmodel for medieret kommunikation

reste. Medierne har så stor indflydelse, at vi siger, der sker en **medialisering**. Det er en proces, hvor vores samfund og kultur i stigende grad underlægges eller bliver afhængige af medierne og deres logik. Medierne giver os på den ene side en masse muligheder, men på den anden side nogle begrænsninger, for medierne kan ikke få alle informationer med fra afsenderen til modtageren, og det påvirker det sociale liv. Derfor siger vi, at medialiseringen:

- **Forenkler** – for eksempel kommunikerer vi ofte gennem medierne i korte sætninger og forkortelser.
- **Konkretiserer** – for eksempel ved at fokusere på konkrete begivenheder og specifikke historier.
- **Intensiverer** – for eksempel dækker mange nyhedsudsendelser tilspidsede og ekstreme situationer frem for dagligdagen.
- **Polariserer** – for eksempel indgår der ofte politiske modstandere i debatprogrammer, der er i åbenlys konflikt med hinanden, uden at de på nogen måder tilstræber at nå til enighed.
- **Personificerer** – for eksempel fokuserer medier ofte på personers følelser eller egenskaber.

Medierne påvirker vores samfund, vores demokrati og vores måde at deltage i samfundet på. Derfor vil vi se nærmere på

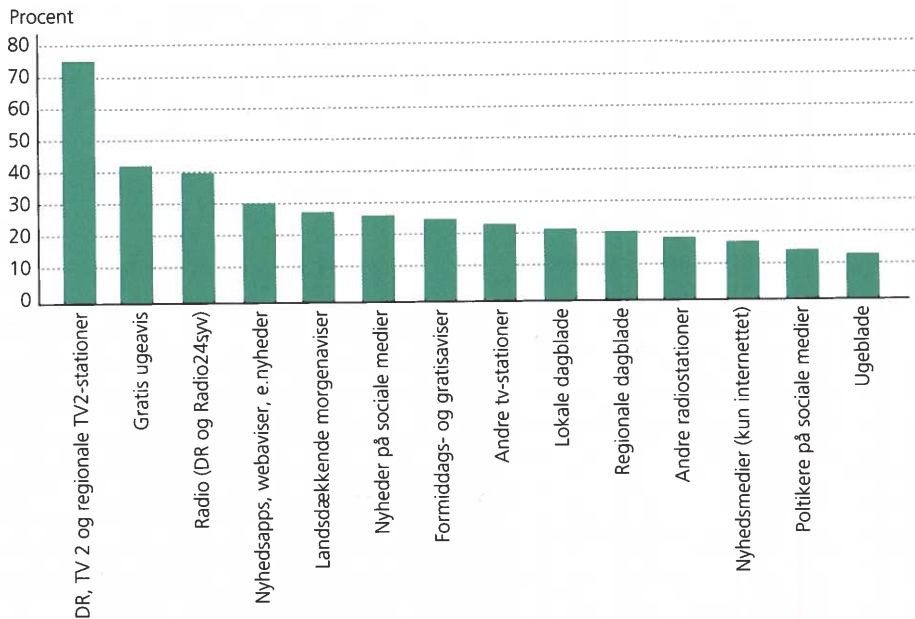
danskernes brug af forskellige medier, forholdet mellem medierne og politik, og vi vil spørge om, hvordan medialiseringen påvirker det danske demokrati.

7.1 Danskernes brug af forskellige medier

Man bliver næsten nostalgisk, når man hører en papiravis dumpe ind ad brevsprækken og lande tungt i entréen. For tidligere var de landsdækkende morgenaviser danskernes primære vej til nyheder om samfundet. I dag falder oplagstallene på papiraviser – også gratisaviser – og danskerne får deres nyheder gennem mange forskellige medier, for eksempel tv, apps, sms og internettet – se figur 7.2.

Hvem bestemmer, hvad der skal i medierne? Det kommer an på, hvilke medier vi snakker om. Vi kan overordnet skelne mellem *klassiske massemedier*, *digitale massemedier* og *sociale medier*, og de har helt forskellige procedurer for, hvem der bestemmer, hvad der skal bringes, og hvilke emner der er aktuelle. De fleste nyheder og informationer får danskerne gennem **klassiske massemedier** som tv, aviser og radio. Vi kalder dem for klassiske, fordi de opstod i det moderne industrisamfund (se kapitel 3), og massemedier, fordi de skaber *envejskommunikation* fra en afsender til flere modtagere, se også figur 7.3.

Figur 7.2 Borgernes brug af medier til at orientere sig om nyheder og samfundsaktuelle emner. Andele af befolkningen over 14 år

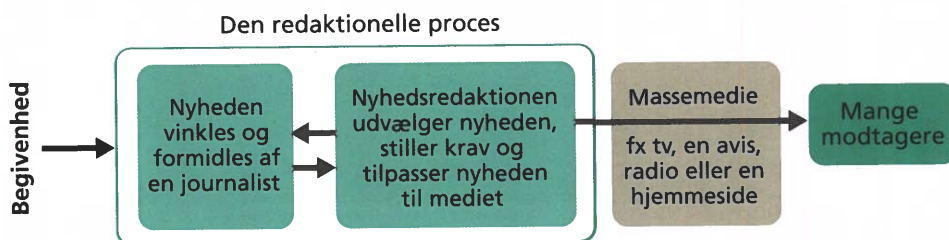
Kilde: Kulturstyrelsens frivillige udbud om mediernes udvikling i Danmark. Borgernes kilder til viden og nyheder samt sammensætning af medierpertoire, Mindshare, 31. oktober 2016, s. 24. Undersøgelsen er baseret på 7.514 interviews med personer i alderen 15 år eller derover.

De klassiske massemedier er karakteriseret ved at have en redaktion, som arbejder professionelt med nyhedsformidling. I redaktionerne prioriteres der blandt andet mellem dagens mange nyheder fra lokale til verdensomspændende begivenheder. I den redaktionelle proces sker det ofte, at en journalist må droppe et tv-indslag, for-

di en anden begivenhed er mere aktuel, og der sker en udvælgelse af nyheder efter en ganske særlig logik, som kort fortalt er de **fem nyhedskriterier** – se figur 7.4.

Nyheder i klassiske massemedier sætter ofte gang i nyhedsstrømmen. Det kan være en sensationel afsløring af en minister, der starter ét sted, og derefter breder

Figur 7.3 Model for nyhedsformidling via klassiske massemedier

Figur 7.4 De fem nyhedskriterier

Aktualitet	Væsentlighed	Konflikt	Identifikation	Sensation
At emnet er oppe i tiden i den offentlige debat og på den politiske dagsorden.	At emnet har betydning for mennesker og samfundet.	At emnet skaber debat og uenigheder mellem forskellige holdninger, opfattelser og interesser.	At læseren kan relatere til emnet og tænke: "Det kunne være mig selv."	At emnet fascinerer eller chokerer læseren.

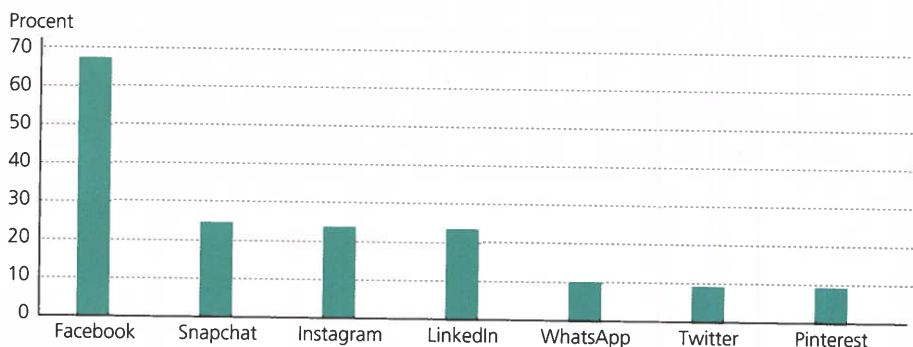
sigt til andre nyhedsplatforme og medier. For eksempel har DR både nyheder i tv, i radio, på DR's hjemmeside og via DR's nyhedsapp, og nyheder fra DR bruges ofte af andre medier. På den måde er forskellige medier forbundet med hinanden, og nyhedsstrømmen fra klassiske massemedier siver meget ofte videre ud i **digitale medier** på internettet. Mange digitale medier fungerer ligesom de klassiske massemedier med envejskommunikation for eksempel via en hjemmeside eller på e-mails. Selv om danskernes foretrukne nyhedsmedier er massemedier som DR og TV2, jævnfør figur 7.2, så suppleres og udfordres disse af konkurrence fra **sociale medier**, der både er digitale og interaktive medier.

Facebook er danskernes foretrukne sociale medie, og når nogen uploader et opslag, deler, liker og kommenterer, så flyder informationsstrømmen flere veje for eksempel *fra-mange-til-mange*. Medier – som Facebook – er sociale i den forstand, at de er interaktive platforme for digital kommunikation mellem brugere med en personlig profil. Brugere kan selv vælge, hvad de vil formidle af begivenheder, for de skal ikke igennem en professionel redaktion eller en redaktionel proces. Begivenhederne behøver derfor ikke at komme fra samfundet, men kan være en følel-

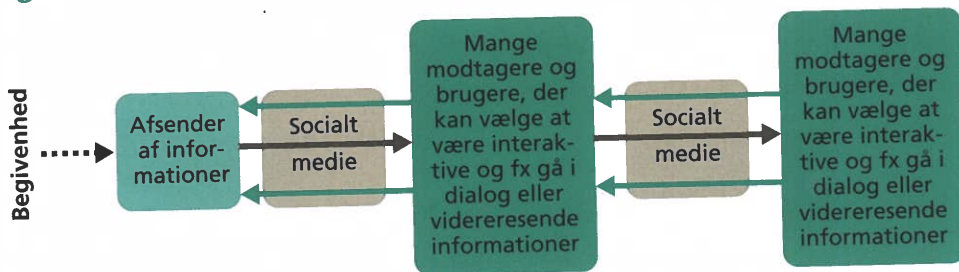
Se **debatfilmen** om internettets betydning for individet på luksamfundetop.dk

Figur 7.5 Danskerne på udvalgte sociale medier i procent af befolkningen mellem 16 og 89 år. 2016

Kilde: It-anvendelse i befolkningen, 2016. Danmarks Statistik. 2016.

Figur 7.6 Model for kommunikation på sociale medier

se, et synspunkt eller informationer fra andre, som sendes videre – se figur 7.6. Det er helt op til brugerne selv at udvælge de væsentligste begivenheder og bestemme, hvordan de skal vinkles, formidles og videresendes, og de behøver ikke at leve op til nyhedskriterierne eller andre professionelle retningslinjer. Derfor giver sociale medier mulighed for meget direkte kommunikation og en hurtig informationsstrøm.

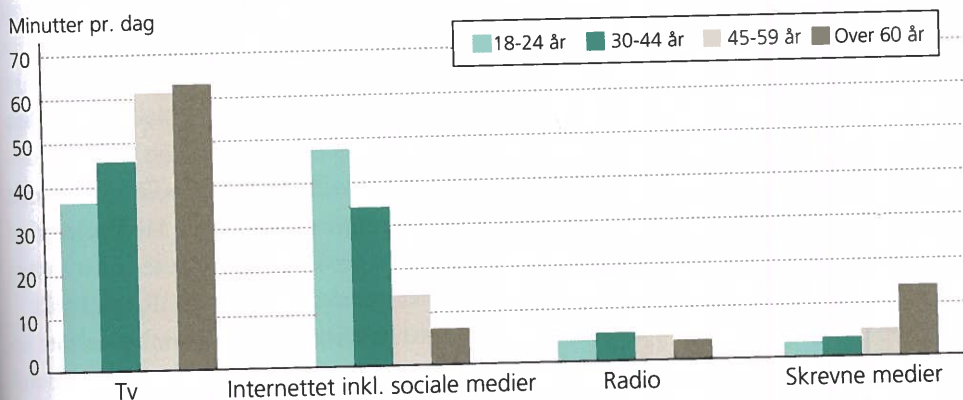
I forbindelse med folketingsvalget 2015 var der en tydelig generationsforskel på, hvem der brugte klassiske massemedier og sociale medier. For mange unge var internetmedier og sociale medier de vigtigste informationskanaler, hvorimod dan-

skere over 44 år i overvældende grad benyttede tv som det vigtigste medie til at følge med i valget – se figur 7.7.

7.2 Kampen om den politiske dagsorden

Når vi i samfundsfag beskæftiger os med medier, er vi ofte interesseret i at finde ud af, hvad der er på den politiske dagsorden, dvs. hvad der fylder diskussionerne i medierne lige nu. En dagsorden er en liste over de emner, som er vigtigst at debattere eller gøre noget ved. **Den politiske dagsorden** er de væsentligste og mest aktuelle begivenheder og emner inden for politik, og det kan være forskellige emner som

Figur 7.7 Gennemsnitligt tidsforbrug i befolkningen over 17 år

Kilde: Samfundsstatistik 2016.